

تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر اهمال کاری تحصیلی با نقش واسطه‌ای راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در بین دانش آموزان

داود طهماسب‌زاده شیخ‌لار¹، مهدی صادق‌پور²

¹گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تبریز، تبریز (نویسنده مسئول) d.tahmaseb@tabrizu.ac.ir

²دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه تبریز، تبریز

چکیده

هدف این پژوهش پیش‌بینی اهمال کاری تحصیلی براساس استفاده از شبکه‌های اجتماعی با میانجیگری راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در بین دانش‌آموزان دوره متوسطه بود. روش پژوهش بلحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و بلحاظ ماهیت موضوع از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهر هشترود می‌باشد. تعداد نمونه بر اساس جدول مورگان 309 نفر برآورد و به صورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها نیز از پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی صادقی امین (1396)، یادگیری خودتنظیمی پینتریچ و دی گروت (2000) و اهمال کاری تحصیلی سواری (1392) استفاده شد. برای تعیین میزان روایی پرسشنامه‌ها از نظرات متخصصان این حوزه و برای تعیین پایایی آنها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید (شبکه‌های مجازی، 0.88؛ راهبرد یادگیری خودتنظیمی، 0.79؛ اهمال کاری تحصیلی، 0.80). نتایج نشان داد پرسشنامه‌ها از پایایی مناسبی برخوردارند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای Spss و Lisrel و برای بررسی روابط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی تاثیر متغیرها از روش تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج تحلیل نشان داد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی با اهمال کاری تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اهمال کاری دانش‌آموزان با میانجی‌گری راهبردهای یادگیری خودتنظیمی تاثیر غیرمستقیم دارد.

اطلاعات مقاله

مقاله علمی - پژوهشی

دریافت:

پذیرش:

واژگان کلیدی:

شبکه اجتماعی

اهمال کاری تحصیلی

راهبرد یادگیری خودتنظیمی

The effect of social networks on academic procrastination and mediating role of self-regulatory learning strategies of students

Davoud Tahmasebzadeh sheikhlar¹, Mehdi Sadeghpour²

¹Department of education sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran (Corresponding author)

D.tahmaseb@tabrizu.ac.ir

²M.A Student in curriculum development, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Original Research Paper

Received:

Accepted:

Keywords:

Social network

ABSTRACT

The purpose of this study was predicted the academic procrastination based on use of social networks with the intermediate role of self-regulation learning strategies among high school students. The research method is applied research in terms of aim and is correlation in terms of the natures of subject. The statistical population includes all secondary school students in Hashtrood city. The sample size was 309 people based on

علمی است. از این طریق، دانش فردی به دانش جمعی تبدیل و در واقع از دانایی جمعی برای حل مسائل و مشکلات دنیای علم بهره‌برداری می‌شود [4].

در شبکه اجتماعی، افراد و جوامع محتوایی که کاربر تولید کرده را به اشتراک می‌گذارند و درباره تولید، بحث و تعدیل آن با هم مشارکت دارند [5]. گرچه کلمه شبکه و اجتماع هر دو بر فراگیری و بالا بودن ضریب نفوذ این فناوری‌ها در جهان اشاره دارد؛ اما استفاده این فناوری در طبقه دانشجوی و سپس دانش‌آموزان بیشتر از دیگر طبقات جامعه است. براساس پژوهش‌ها تقریباً اغلب دانشجویان و دانش‌آموزان حداقل در یک شبکه اجتماعی نام کاربری داشته و طیف سنی کاربران بین 13 تا 23 سال است [6]. از این رو اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی یکی از مشکلاتی است که گریبان‌گیر جوامع مختلف شده است [7]. با توجه به اینکه اعتیاد به شبکه‌های مجازی اجتماعی به صورت روز افزون در جوامع بشری رو به گسترش است. پژوهش‌های متعدد و مختلفی در این زمینه انجام شده و برخی از آثار زیان‌آور آن را آشکار ساخته‌اند؛ از جمله نتایج پژوهش چاوش‌زاده که نشان داد زمان زیاد استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی باعث مشکلات درسی و کم شدن نمرات دانش‌آموزان و دانشجویان می‌شود [8].

یکی از متغیرهای پژوهش که پیامد درگیری دانش‌آموزان در شبکه‌های اجتماعی است اهمال‌کاری تحصیلی می‌باشد. به نظر می‌رسد محوریت یافتن ارتباطات، از متن خارج شدن مکان‌ها و تجارب روزمره افراد، رواج شکل‌های ارتباطی نابسسته به زمان و مکان و انجام همزمان چند نقش سبب اهمال‌کاری و احساس تنهایی و به تبع آن به خطر افتادن سلامت روان افراد شده است [9]. مطالعات تجربی پژوهشگرانی همچون سلیمانی، سعیدپور و اسدزاده [10]، رشمه‌ای و خسروی [11]، مقابله و همکاران [12]، سلیمانی،

1. مقدمه

استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی به ویژه شبکه‌های اجتماعی در دهه‌های اخیر، ما را وارد عصر و جامعه تازه‌ای کرده است؛ جامعه‌ای که دانیل بل، آن را جامعه فرا صنعتی، تادا اومسو، آن را جامعه شبکه‌ای و منوال کاستل، آن را جامعه اطلاعاتی نامیده‌اند. گسترش روزافزون فناوری‌های مربوط به ارتباطات الکترونیکی همچون شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی و تأثیر آن روی بسیاری از شئون اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، جامعه را دستخوش چنان تغییرات اساسی کرده است که برخی صاحب‌نظران از جمله جوزف نی، شبکه‌های اجتماعی مجازی را بُعد جدید قدرت در سده 21 دانسته‌اند [1].

شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، جوامع مجازی هستند که در آن کاربران می‌توانند پروفایل‌های فردی ایجاد کنند، با دوستانشان ارتباط برقرار کنند، با افراد جدید بر اساس تجربیات مشترک آشنا شوند [2]. درحالی‌که شاهد روند رو به رشد کاربران و اعضای شبکه‌های اجتماعی اینترنتی هستیم، شناخت ابعاد گوناگون شبکه‌ها و آگاهی از تأثیرات آن امری ضروری است. با ورود تکنولوژی در عرصه کشورها، همواره باید شاهد فراز و نشیب‌های آن نیز باشیم. استفاده از فناوری‌های نوین در کنار ایجاد فرصت، به تهدید نیز تبدیل می‌شود [3]. در دنیای ارتباطات علمی، شبکه‌های اجتماعی را می‌توان از بسترهای موثر در تولید علم، اشتراک عقاید و رشد فردی و اجتماعی دانست. هدف شبکه اجتماعی این است که با فراهم آوردن امکان ارتباط بین سرمایه‌های فردی و تشکیل سرمایه اجتماعی، به رشد و ارتقای سطح علم کمک کند. همچنین هدف آن ایجاد سرمایه اجتماعی و تسهیل ارتباط بین متخصصان، هنرمندان و صاحبان حرف‌های متعدد است. تبدیل سرمایه فردی به سرمایه اجتماعی، از مسائل مهم و مورد توجه تمامی حوزه‌های

فلاح‌زاده و فرخ [13] نشان می‌دهد که اهمال‌کاری تحصیلی یادگیرندگان را می‌توان بر اساس میزان استفاده از شبکه‌های مجازی پیش‌بینی کرد. تعلل ورزی یا اهمال‌کاری پدیده‌ای گسترده و شناخته شده است که به عنوان تأخیر عمدی در فعالیت‌هایی که فرد قصد انجام آنها را دارد، تعریف شده است، ضمن اینکه فرد از نتایج پیامدهای منفی آنها آگاه است [14]. عبارت دیگر به زعم یانگ و تانگ [7] اهمال‌کاری تحصیلی، تأخیر غیرضروری در انجام تکالیفی که باید انجام شوند. این تأخیر اغلب در موضوعاتی مانند نوشتن تکالیف پایان ترم و مطالعه برای امتحان همراه می‌باشد [15]. از این رو، اهمال‌کاری تحصیلی، به تأخیر انداختن وظایف تحصیلی است [16]. اهمال‌کاری، با توجه به پیچیدگی و مؤلفه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری آن، تظاهرات گوناگونی دارد؛ از آن جمله می‌توان به اهمال‌کاری تحصیلی [17]، اهمال‌کاری در تصمیم‌گیری [18]، اهمال‌کاری روان رنجورانه [19] و اهمال‌کاری وسواس گونه [20]، اشاره کرد. معمولی‌ترین و متداول‌ترین شکل آن در حوزه تعلیم و تربیت، اهمال‌کاری تحصیلی است [21]. پژوهش اوزر اوزن، دمیر و فراری نشان می‌دهد که 52 درصد دانش‌آموزانی (که مرتب از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند) اهمال‌کاری تحصیلی بالایی دارند [22]. لای؛ لای و سیلورمن عنوان می‌کنند گزارش‌هایی که خود دانش‌آموزان از اهمال‌کاریشان ارائه می‌دهند رابطه منفی معناداری با عملکرد تحصیلی آنها نشان می‌دهد [23 و 24].

در سال‌های اخیر، اهمال‌کاری تحصیلی به عنوان نوعی نقص در خودتنظیمی در معنای ناتوانی فرد در کنترل افکار، هیجانات، عواطف و عملکرد مطلوب با معیارهای مورد نظر خود مطرح شده است [25]. از این رو می‌توان یکی از مهم‌ترین متغیرها در تبیین علت اهمال‌کاری را خودتنظیمی دانست. به طوری که بسیاری از پژوهش‌ها اهمال‌کاری را نقص در خودتنظیمی یادگیرنده عنوان می‌کنند [26].

میلگرام و همکارانش معتقدند یادگیرندگانی که از راهبردهای خودتنظیمی استفاده می‌کنند، کمتر مرتکب اهمال‌کاری می‌شوند [27].

خودتنظیمی فرایندی فعال و سازنده است که بر طبق آن یادگیرنده یک سری از اهداف را برای یادگیری خود در نظر

می‌گیرد و سپس تلاش می‌کند تا این اهداف را کنترل و تنظیم کند و شناخت و انگیزش و رفتارش را هدایت نماید [28]. اگر چه تعاریف مختلفی از خودتنظیمی در نظریه‌های گوناگون وجود دارد، اما به‌طور کلی خودتنظیمی به‌عنوان شایستگی در کنترل و تنظیم کردن یادگیری اشخاص با استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی تعریف شده است [29].

بر طبق مدل پینتریچ و دی گروت یادگیری خودتنظیمی شامل دو مقوله اصلی باورهای انگیزشی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی است [30]. نتایج تحقیق راکس و دان نشان می‌دهد که کاهش انگیزش درونی برای یادگیری و عدم خودتنظیمی منجر به افزایش اهمال‌کاری می‌شود [31]. همچنین نتایج پژوهش حسین‌چاری و دهقانی نشان می‌دهد که راهبردهای خودتنظیمی به طور منفی و معنادار، اهمال‌کاری را پیش‌بینی می‌کنند. در مورد مؤلفه‌های راهبردهای انگیزشی، نیز نتایج بیانگر آن بود که خودکارآمدی، ارزش درونی، اضطراب امتحان و راهبردهای شناختی، پیش‌بینی کننده منفی اهمال‌کاری تحصیلی می‌باشند [31].

بنابراین با توجه به مطالبی که در فوق بر اساس مبانی نظری و پیشینه تجربی ارائه شد می‌توان گفت که بین متغیرهای مورد پژوهش در تحقیق حاضر ارتباط وجود دارد. اما هدف این پژوهش، فراتر از بررسی ارتباط مستقیم بین چند متغیر می‌باشد. به عبارتی مسأله اصلی مطرح در این پژوهش این است که آیا راهبردهای یادگیری خودتنظیمی می‌تواند به عنوان متغیر میانجی بر تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر اهمال‌کاری تحصیلی اثرگذار باشد؟ بنابراین مدل اولیه پژوهش به‌صورت شکل 1 ارائه شده است که به دنبال بررسی فرضیه‌های زیر می‌باشد.

فرضیه اول: بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اهمال‌کاری دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد.

فرضیه دوم: بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد.

فرضیه سوم: بین راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و اهمال‌کاری دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد.

فرضیه چهارم: استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اهمال کاری دانش‌آموزان با میانجی‌گری راهبردهای یادگیری

خودتنظیمی تاثیر غیرمستقیم دارد. (در این فرضیه برازش مدل، تاثیر مستقیم و غیرمستقیم هم بررسی می‌گردد)

شکل 1: مدل مفهومی پژوهش

Figure 1: Conceptual model of research

2. روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی، بلحاظ گردآوری داده‌ها و کنترل متغیرها، توصیفی - پیمایشی و با توجه به ماهیت موضوع از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری آن شامل کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر دوره دوم متوسطه در شاخه نظری، کاردانش و فنی حرفه‌ای شهر هشتگرد در سال تحصیلی 96-97 به تعداد 1595 نفر می‌باشد. نمونه آماری این پژوهش نیز طبق جدول کرجسی و مورگان (1970) 309 نفر تعیین شد که به شیوه نمونه‌گیری تصادفی - خوشه‌ای انتخاب شدند. برای این منظور ابتدا از کل مدارس دولتی و غیر دولتی دوره دوم متوسطه ناحیه مزبور، دانش‌آموزان 12 مدرسه (6 مدرسه پسرانه و 6 مدرسه دخترانه) انتخاب شدند که از این تعداد، 125 دانش‌آموز دختر و 184 دانش‌آموز پسر بودند. به منظور جلوگیری از افت پرسشنامه‌ها تعداد 320 پرسشنامه در بین دانش‌آموزان پخش شد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از 3 پرسشنامه به شرح زیر استفاده گردید:

پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی: برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی از پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی صادقی امین (1396) با بهره‌گیری از طیف 5 درجه‌ای لیکرت استفاده گردید. این پرسشنامه تک مولفه‌ای و دارای 20 گویه می‌باشد. روایی این پرسشنامه در تحقیق صادقی امین مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن 0.89 محاسبه گردیده است.

پرسشنامه یادگیری خودتنظیمی: برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به یادگیری خودتنظیمی از پرسشنامه راهبردهای خودنظم یافته پینتریچ و دی گروت (2000) استفاده شد. پرسشنامه مزبور شامل سه مولفه راهبردهای شناختی، کنترل فراشناختی و مدیریت منابع با 22 گویه می‌باشد. عامل راهبردهای شناختی با مجموع نمرات آیت‌های 1 تا 13 و عامل فراشناخت با مجموع نمرات آیت‌های 14 تا 18 و عامل مدیریت منابع با مجموع نمرات آیت‌های 19 تا 22 سنجیده می‌شود. روایی این پرسشنامه در تحقیق پینتریچ و دی گروت (2000) مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ 0.81 محاسبه گردیده است.

پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی: برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به اهمال کاری تحصیلی از پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سواری (1392) استفاده گردید. پرسشنامه مزبور شامل سه مولفه اهمال کاری عمدی، اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی - روانی و اهمال کاری ناشی از بی‌برنامگی با 12 گویه می‌باشد. مولفه اهمال کاری عمدی با مجموع نمرات آیت‌های 1 تا 5 و مولفه اهمال کاری ناشی از خستگی جسمی - روانی با مجموع نمرات آیت‌های 6 تا 9 و مولفه اهمال کاری ناشی از بی‌برنامگی با مجموع نمرات آیت‌های 10، 11، 12 سنجیده می‌شود. روایی این پرسشنامه در تحقیق سواری (1392) مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن به روش آلفای کرونباخ 0.85 محاسبه شده است.

و تایید گردید. برای تعیین میزان پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ بر روی 30 نفر از افراد جامعه به استثنای نمونه‌های واقعی استفاده شد که نتایج زیر را به دست داد.

در پژوهش حاضر نیز به منظور تعیین روایی و قابلیت اجرایی پرسشنامه‌ها از نظرات اساتید راهنما و پیشنهادات سایر اساتید دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تبریز استفاده شد
جدول 1: میزان پایایی پرسشنامه‌های مورد استفاده

Questioner	Cronbach's alpha
Use of social network	0.88
Self-regulation learning strategies	0.79
Academic procrastination	0.8

می‌توان گفت که استفاده از شبکه اجتماعی بر راهبرد یادگیری خودتنظیمی تاثیر منفی دارد.

نتایج جدول 2 نشان می‌دهد که بین راهبرد یادگیری خود تنظیمی و اهمال کاری تحصیلی رابطه منفی و معنی‌داری ($r = -0.23$) وجود دارد. یعنی اگر دانش آموز در فرآیند یادگیری از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بیشتر استفاده کند منجر به کاهش اهمال کاری تحصیلی می‌گردد و برعکس. همچنین با توجه به جدول (3) ضریب تاثیر راهبرد یادگیری خودتنظیمی بر اهمال کاری تحصیلی (-0.23) می‌باشد. آماره t متناظر با این عدد نیز -4.32 بوده که در سطح 0.001 معنی‌دار می‌باشد، لذا فرضیه سوم تحقیق تایید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که استفاده از شبکه اجتماعی بر راهبرد یادگیری خودتنظیمی تاثیر دارد.

برای بررسی الگوی مفهومی پیشنهاد شده از مدل یابی معادلات ساختاری به روش تحلیل مسیر استفاده شد که در آن از شاخص‌های برازشی که گیفن و همکاران (2000) پیشنهاد نموده اند، بهره گرفته شد. این شاخص‌ها شامل موارد زیر هستند. شاخص نسبت مجذور خی به درجه آزادی ($X^2/d.f$) که مقادیر کمتر از 3 قابل پذیرش هستند، شاخص برازش تطبیقی، شاخص نیکویی برازش که مقادیر بیشتر از 0.9 نشانگر برازش مناسب مدل هستند و شاخص تعدیل شده نیکویی برازش که مقادیر بیشتر از 0.80 نشانگر برازش مناسب مدل هستند، مجذور میانگین مربعات خطای تقریب که مقادیر کمتر از 0.08 نشانگر برازش مناسب مدل هستند. با توجه به جدول (4) ضریب تاثیر غیر مستقیم استفاده از شبکه اجتماعی بر راهبرد یادگیری خودتنظیمی (0.08) می‌باشد. آماره t متناظر با این عدد نیز 3.4 بوده که در سطح

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای Spss, Lisrel استفاده شد. برای بررسی روابط بین متغیرها (فرضیه اول، دوم و سوم) از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی تاثیر متغیرها (فرضیه چهارم) از روش تحلیل مسیر استفاده شد.

3. نتایج و بحث

جدول ماتریس همبستگی مبنای تجزیه و تحلیل مدل‌های علی است. ماتریس همبستگی متغیرهای مورد بررسی در پژوهش حاضر در جدول (2) ارائه شده است.

نتایج جدول 2 نشان می‌دهد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اهمال کاری تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری ($r = 0.42$) وجود دارد. همچنین با توجه به جدول (3) ضریب تاثیر استفاده از شبکه اجتماعی بر اهمال کاری تحصیلی (0.35) می‌باشد. آماره t متناظر با این عدد نیز 6.67 بوده که در سطح 0.001 معنی‌دار می‌باشد، لذا فرضیه اول تحقیق تایید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که استفاده از شبکه اجتماعی بر اهمال کاری تحصیلی تاثیر مثبت دارد.

نتایج جدول 2 نشان می‌دهد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و راهبرد یادگیری خودتنظیمی رابطه منفی و معنی‌داری ($r = -0.30$) وجود دارد. این ارتباط گویای این مطلب است که با افزایش یکی از متغیرهای مذکور متغیر دیگری کاهش می‌یابد و برعکس. همچنین با توجه به جدول (3) ضریب تاثیر استفاده از شبکه اجتماعی بر راهبرد یادگیری خودتنظیمی (-0.30) می‌باشد. آماره t متناظر با این عدد نیز -5.57 بوده که در سطح 0.001 معنی‌دار می‌باشد، لذا فرضیه دوم تحقیق تایید می‌شود. بنابراین

شبکه اجتماعی بر اهمال کاری تحصیلی 0.35 می‌باشد با میانجی‌گری متغیر راهبرد یادگیری خودتنظیمی این تاثیر به 0.08 کاهش یافته است.

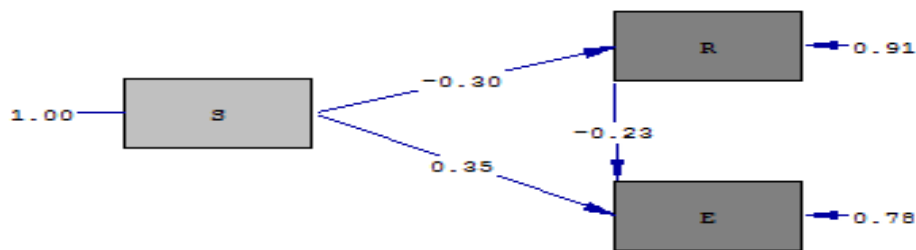
0.001 معنی‌دار می‌باشد، لذا فرضیه چهارم تحقیق تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که استفاده از شبکه اجتماعی بر اهمال کاری تحصیلی با میانجی راهبرد یادگیری خودتنظیمی تاثیر غیر مستقیم دارد. اثر مستقیم استفاده از

جدول 2: ماتریس همبستگی متغیرها

variables	1	2	3
Use of social network	1		
Self-regulation learning strategies	-0.30	1	
Academic procrastination	0.42	-0.33	1

اثرات مستقیم، آماره t مربوط به هر مسیر و سطح معنی مسیرها گزارش شده اند.

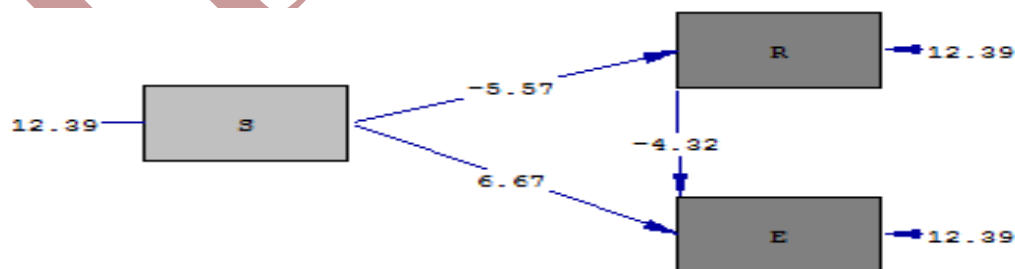
3-1 اثرات مستقیم: در شکل زیر خروجی نرم‌افزار بر اساس ضرایب استاندارد و ضرایب t نشان داده شده است. همچنین در جدول 3 ضرایب

Chi-Square=40.49, df=14, P-value=0.00005, RMSEA=0.085

شکل 2: خروجی نرم‌افزار براساس ضرایب استاندارد

Figure 2: Software output based on standard coefficients

Chi-Square=40.49, df=14, P-value=0.00005, RMSEA=0.085

شکل 3: خروجی نرم‌افزار براساس ضرایب t

Figure 3: Software output based on t coefficients

جدول 3: نتایج برآورد ضرایب اثرات مستقیم

Variables	Path coefficient	T	Sig
On academic procrastination			
Social network	0.35	6.67	0.01
Self-regulation learning strategies	-0.23	-4.32	0.01
On self-regulation learning strategies			
Social network	-0.30	-5.57	0.01

متغیرها را در مدل مورد بررسی قرار دهند. جدول 4 برآورد ضرایب اثرات غیرمستقیم را نشان می‌دهد. با توجه به جدول 4، اثر غیرمستقیم شبکه اجتماعی بر اهمال‌کاری تحصیلی با میانجی‌گری راهبردهای خودتنظیمی در سطح 0.001 معنی‌دار می‌باشد.

جدول بالا ضریب استاندارد، مقادیر t و مقدار P، تمامی اثرات مستقیم را نشان می‌دهد.

3-2 اثرات غیرمستقیم و بررسی میانجی

یکی از ویژگی‌های روش مدل‌یابی معادلات ساختاری، برآورد اثرات غیرمستقیم متغیرها بر یکدیگر است. این ویژگی به پژوهشگران این امکان را می‌دهد تا نقش میانجی

جدول 4: برآورد ضرایب اثرات غیرمستقیم

Variables	Path coefficient	T	Sig
On Academic procrastination (with the intermediate role of self-regulation learning strategies)			
Social network	0.08	3.4	0.01

جدول 5: شاخص‌های برازش کلی مدل آزمون شده

Index of fit	Value obtained from the model (percent)	Limit for the index	Goodness of fit
Chi-square/df	2.89	< 3	Suitable
CFI	0.98	> 0.90	Suitable
NFI	0.99	> 0.90	Suitable
IFI	0.98	> 0.90	Suitable
NNFI	0.99	> 0.90	Suitable
GFI	0.98	> 0.90	Suitable
RMSEA	0.08	< 0.08	Suitable

یافته‌های تجربی پژوهش‌های خارجی و داخلی پژوهشگرانی همچون سلیمانی و همکاران [13]، رشمه‌ای و همکار [11]، مقابله و همکاران [12]، سلیمانی و همکاران [10] همسو است. یافته‌های این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اهمال‌کاری تحصیلی یادگیرندگان را می‌توان بر اساس میزان استفاده از

4. نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اهمال‌کاری دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. یعنی با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی دانش‌آموزان اهمال‌کاری تحصیلی آنها نیز افزایش می‌یابد. این یافته‌ها با

شبکه‌های مجازی پیش‌بینی کرد. در تبیین این یافته می‌توان گفت یکی از مواردی که در فرآیند انجام تکالیف مرتبط با مدرسه و کلاس تأثیرگذار است جدیت و انجام تکالیف می‌باشد که با وجود استفاده از شبکه‌های اجتماعی از سوی دانش‌آموزان انجام تکالیف به زمان دیگری موکول می‌شود. این اقدام به اهمال‌کاری تحصیلی منجر می‌شود که صاحب‌نظران آن را در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و یادگیرندگان معضل بسیار مهمی می‌دانند که انجام پژوهش‌های متعدد در این خصوص نشان از اهمیت آن دارد. از جمله نتایج پژوهش چاوش‌زاده نشان داده بود زمان زیاد استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی باعث مشکلات درسی و کم شدن نمرات دانش‌آموزان و دانشجویان می‌شود [8]. همچنین به نظر می‌رسد محوریت یافتن ارتباطات، از متن خارج شدن مکان‌ها و تجارب روزمره افراد، رواج شکل‌های ارتباطی ناپسته به زمان و مکان و انجام هم‌زمان چند نقش سبب اهمال‌کاری افراد شده است [9]. یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی دانش‌آموزان رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. این ارتباط گویای این مطلب است که با افزایش یکی از متغیرهای مذکور متغیر دیگری کاهش می‌یابد و برعکس. این یافته‌ها با یافته‌های تجربی پژوهش‌های خارجی و داخلی پژوهشگرانی همچون علی‌آبادی [33]، دباغ [34]، ماتزات [35] همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت استفاده از شبکه‌های اجتماعی با توجه به هدف و نوع کاربرد آن می‌تواند نتایج متفاوتی را به وجود آورد. به عبارتی همانطور که استفاده بیش از حد و نابجا منجر به اثرات ناخواسته و زیان بار در عملکرد افراد می‌گردد در مقابل آن، استفاده هدفمند و مفید از آن منجر به تأثیرات مثبت در سازوکارهای عملکرد و پیامدهای مطلوب در عملکرد می‌شود. راهبردهای یادگیری خودتنظیمی یکی از سازوکارهای ارزشمند در جهت پیشبرد اهداف یادگیری است. چنانکه در فرآیند یادگیری شبکه‌های مجازی به‌عنوان یک وسیله هدفمند به یاری راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بشتابد آنگاه فصل مشترک دو پدیده مذکور چیزی جز عملکرد یادگیری مناسب و پیامدهای مطلوب در یادگیری نخواهد بود. از این منظر می‌توان به

بخشی از نتایج تحقیق علی‌آبادی اشاره کرد که نشان داده بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و مؤلفه‌های راهبردهای یادگیری خودتنظیمی (راهبردهای شناختی و فراشناختی) در سطح آلفای 0.01 رابطه مثبت و معناداری وجود دارد [33]. همچنین دباغ نتیجه‌گیری می‌کند که رسانه‌های اجتماعی می‌توانند ایجاد محیط‌های یادگیری شخصی را تسهیل کنند و به آموزگاران در اجرا و توسعه فرایندهای یادگیری خودتنظیمی مانند ایجاد اهداف شخصی مناسب، استفاده از استراتژی‌های کاری برای مدیریت اطلاعات و درگیر شدن در خود نظارت و خود ارزیابی برای پیشرفت به دانش اجتماعی کمک کند [34]. ماتزات نیز در تحقیقی نشان داد که استفاده از رسانه‌های اجتماعی، ارتباطی طبیعی با یادگیری خودتنظیمی دارد. همچنین نشان داد معلمان از رسانه‌های اجتماعی برای اشتراک اطلاعات با دانش‌آموزان، هم در کلاس درس و هم خارج از کلاس درس استفاده می‌کنند و استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای تسهیل یادگیری خودتنظیمی، بر روابط معلم - شاگردی تأثیری نمی‌گذارد [35].

فراتر از آنچه که در مطالب فوق گفته شد که به نوعی مرتبط با جنبه‌های مثبت استفاده از شبکه‌های اجتماعی است نتیجه پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهد که استفاده از شبکه‌های مجازی منجر به خودتنظیمی یادگیری افراد نمی‌شود. در این راستا می‌توان به عوامل تأثیر گذار بر ارتباط بین دو متغیر مذکور اشاره نمود. یکی از عوامل موثر، اعتیاد به اینترنت یا استفاده نامناسب از اینترنت می‌باشد. به طور کلی اعتیاد به اینترنت به‌عنوان نوعی استفاده از اینترنت که می‌تواند مشکلات روانشناختی، اجتماعی، درسی و شغلی در زندگی فرد ایجاد کند تعریف می‌شود. مطالعات بهبودی و بهزادی راد نشان داد بین اعتیاد به اینترنت و پیشرفت تحصیلی ارتباط منفی وجود دارد. به عبارتی افراد هرچقدر از اینترنت یا شبکه‌های مجازی (اجتماعی) بیش از اندازه استفاده کنند منجر به کاهش پیشرفت تحصیلی می‌گردد. بنابراین می‌توان گفت استفاده نابجای افراد از اینترنت و موارد مربوط همچون شبکه‌های مجازی شخصیت فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد که این به مراتب منجر به اختلال در

زندگی می‌گردد که نشانه‌های بارز آن را می‌توان عدم توجه به هدف، ارزشمندی زمان، برنامه‌ریزی و مدیریت منابع موجود همچون زمان و ... نام برد. راهبردهای خودتنظیمی یادگیری بیشتر مرتبط با مواردی همچون انتخاب هدف، برنامه ریزی و مدیریت منابع در جهت حصول به نتایج مطلوب می‌باشد [36].

یافته‌های این پژوهش نشان داد بین راهبردهای یادگیری خودتنظیمی و اهمال‌کاری دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. یعنی اگر دانشجو در فرآیند یادگیری از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بیشتر استفاده کند منجر به کاهش اهمال‌کاری تحصیلی می‌گردد و برعکس. این یافته با یافته‌های تجربی پژوهش‌های خارجی و داخلی پژوهشگرانی همچون والترز [37]، ون‌ارده [38]، راکس و همکارانش [31] حسین‌چاری و دهقانی [32]، جوادی، هاشمی‌رزینی، هاشمی‌رزینی [39]، پورکمالی [40] و مطیعی، حیدری، صادقی [41] همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت راهبردهای خودتنظیمی در تقابل با اهمال‌کاری تحصیلی است؛ زیرا راهبردهای خودتنظیمی به تعیین هدف و برنامه‌ریزی برای دستیابی به هدف در نظر گرفته می‌شود؛ این درحالی است که اهمال‌کاری، تاخیر در انجام کار یا به تاخیر انداختن تکالیف مهم از طریق جایگزین کردن امورات کم‌اهمیت می‌باشد. بنابراین ماهیت این متغیرها با هم در تضاد می‌باشند. از این رو بکارگیری راهبردهای خودتنظیمی از سوی یادگیرنده در فرآیند یادگیری موجب کاهش اهمال‌کاری تحصیلی می‌شود.

در سال‌های اخیر، اهمال‌کاری تحصیلی به‌عنوان نوعی نقص در خودتنظیمی در معنای ناتوانی فرد در کنترل افکار، هیجانات، عواطف و عملکرد مطلب با معیارهای مورد نظر خود مطرح شده است [25]. از این رو می‌توان یکی از مهم‌ترین متغیرها در تبیین علت اهمال‌کاری را خودتنظیمی دانست. به طوری که بسیاری از پژوهش‌ها اهمال‌کاری را نقص در خودتنظیمی یادگیرنده عنوان می‌کنند [26]. میلگرام و همکارانش معتقدند یادگیرندگانی که از راهبردهای خودتنظیمی استفاده می‌کنند، کمتر مرتکب اهمال‌کاری می‌شوند [27].

یافته‌ها نشان داد استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اهمال‌کاری دانش‌آموزان با میانجی‌گری راهبردهای یادگیری خودتنظیمی تاثیر غیرمستقیم دارد. به سخن دیگر نتایج نشان داد که راهبردهای یادگیری خودتنظیمی تاثیر غیرمستقیم بر رابطه بین شبکه‌های اجتماعی بر اهمال‌کاری دانش‌آموزان داشته و استفاده از شبکه‌های اجتماعی منجر به افزایش اهمال‌کاری تحصیلی می‌گردد. اما به واسطه استفاده دانش‌آموز از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در فرآیند یادگیری، اثر مذکور کاهش می‌یابد. بنابراین راهبردهای یادگیری خودتنظیمی می‌تواند به‌عنوان یک متغیر میانجی نقش کاهش‌گر و تعدیل‌گر را در ارتباط بین دو متغیر ایفا کند. مدل مفهومی ارائه شده در مقدمه که بر گرفته از مبانی نظری و پیشینه تجربی می‌باشد نشان می‌دهد که ارتباط تنگاتنگی بین شبکه‌های اجتماعی و اهمال‌کاری تحصیلی وجود دارد و استفاده از راهبردهای یادگیری می‌تواند ارتباط این عوامل را تحت تاثیر قرار دهد. نتایج تجزیه و تحلیل فوق نشان داد که مدل از برآش خوبی برخوردار است؛ به‌عبارتی بکارگیری شبکه‌های اجتماعی در فرآیند یادگیری از سوی یادگیرندگان موجبات کارآیی فرد در یادگیری می‌شود و در کاهش عواملی که باعث کاهش کیفیت فعالیت‌های مرتبط با یادگیری می‌شود، نقش موثری ایفا می‌کند. یکی از این عوامل، اهمال‌کاری تحصیلی است که به‌عنوان سیستم رفتاری‌ای که انجام تکالیف را به تاخیر می‌اندازد، تعریف شده است. در این میان با دخالت دادن متغیر راهبردهای یادگیری خودتنظیمی ارتباط بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اهمال‌کاری تحصیلی تغییر می‌یابد؛ زیرا راهبردهای یادگیری خودتنظیمی موجب افزایش کارآیی فرد می‌گردد که در تقابل با اهمال‌کاری تحصیلی است.

با توجه به یافته‌ها پیشنهاد می‌گردد:

- رسانه‌های ملی به‌عنوان آموزش و پرورش غیر رسمی جهت اطلاع‌رسانی در مورد عواقب زیان‌بار استفاده نامناسب از شبکه‌های اجتماعی برنامه‌ای را در نظر بگیرند.
- سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی کشور و دفتر تالیف کتاب‌های درسی و موسسات مرتبط با

- معلمان، دانش‌آموزان را از وضعیت تحصیلی خود آگاه سازند تا از این طریق اهمال‌کاری دانش‌آموزان رفع گردد.
- مدیران، معلمان و اولیای دانش‌آموزان، در جهت کنترل استفاده مطلوب از شبکه‌های اجتماعی از سوی دانش‌آموزان همکاری کنند.
- معلمان دانش‌آموزان را از مزایا و اهداف استفاده از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی آگاه سازند.
- معلمان در فرصت‌های مناسب مثل فوق برنامه، چگونگی استفاده از راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در فرآیند یادگیری به دانش‌آموزان را آموزش دهند.
- تولید محتوای درسی، محتوایی را جهت ارتقاء آگاهی دانش‌آموزان در ارتباط با چگونگی استفاده مناسب از شبکه‌های اجتماعی تدوین کنند.
- مدیران مدارس باید گارگاه‌های آموزشی در جهت آگاه‌سازی جامعه دانش‌آموزان برگزار نمایند تا دانش‌آموزان با مضرات و مزایای شبکه‌های مجازی آگاه شوند و بتوانند از شبکه‌های اجتماعی در راستای پیشبرد تحصیل استفاده مطلوب داشته باشند.
- مدیران مداس لازم است با والدین دانش‌آموزان ارتباط مستمر داشته باشند و آنها را در جریان رفتارها و عملکرد دانش‌آموزان قرار دهند تا والدین نیز در زندگی تحصیلی دانش‌آموزان سهیم باشند.

مراجع

- [6] Sponcil, M., & Gitimu, P. (2013). Use of social media by college students: Relationship to communication and self-concept. *Journal of Technology Research*, 1(4), 1-13.
- [7] Yang, S. C., & Tung, J. (2007). Comparison of Internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23(1), 79-96.
- [8] Chavoshzadeh, Z. S. (2009). *The relationship between mental health and Internet addiction in between young adults in Yazd*. (Unpublished master's thesis) Allameh Tabatabaei University. Tehran [In Persian]
- [9] Manteqi, M. (2007). *Parents guide the use of children of new communication technologies, mobile* (2nd ed.). Tehran: Abed [In Persian]
- [10] Soleimani, M., Saeedpour, E., & Asadzadeh, H. (2016). The relationship between the use of mobile virtual social networks with educational obscurity, loneliness and mental health of students. *Journal of Information and Communication Technology in Education*, 6(4), 127-144 [In Persian]
- [11] Rashmei, M. & Khosravi A. K. (2016). The Role of Online Social Networks in
- [1] Ghasemzadeh, M. (2011). The role of social networks in regional and international developments. Portals of our policy, public diplomacy and media. *Journal of Educational Evaluation* 2(8), 4-13 [In Persian]
- [2] Kuss, D., & Griffiths D. M. (2011). Online Social Networking and Addiction-A Review of the Psychological Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 35-52
- [3] Bakhshi, B., Nasiri, B., Bakhtiari A., & Taherian, M. (2013). Social Function and Function (Case Study: Network for Social Networking for Mothers and Children). *Women's Research, Humanities Research and Cultural Studies*, 4(2), 37-59 [In Persian]
- [4] Alimoradi, M. (2010). What are Internet Social Networks? *Ma'arif Monthly*. 21(9), 19-34 [In Persian]
- [5] Kitzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. (2011). Social media/Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business Horizons*, 54(3), 251-241.

- [21] Namian, S., & Hosseinchari, M. (2011). Explaining Academic Procrastination of Students Based on Religious Beliefs and Controlling Core, *Quarterly Journal of Educational Psychology*, 8(24), 49-70 [In Persian].
- [22] Ozer, B. U., Demir, A., & Ferrari, J. R. (2009). exploring academic procrastination among Turkish students: possible gender differences in prevalence and reasons, 149(2), 241-57
- [23] Lay, C. H., & Silverman, S. (1996). Trait procrastination, anxiety, and dilatory behavior. *Personality and Individual Differences*, 2(1), 61-67.
- [24] Lay, C. (1986). At last my research article on procrastination. *Journal of research in Personalit*, 2, 474-495.
- [25] Farran, B. (2004). *Predictors of academic procrastination in college students*. (Unpublished Ph.D. Dissertation). Fordham University: New York.
- [26] Rosario, P., Costa, M., Nunez, J. C., Pienda, J. G., Solano, P., & Valle, A. (2009). Self-regulation of learning and performance: Issues and educational applications. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. *Journal of Counseling Education*, 3(1), 53-67.
- [27] Milgram, N. A., Srolof, B., & Rosenbawm, M. (2003). The procrastination of everyday life. *Journal of Research in Personality*, 1(2), 197-212.
- [28] Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (2011). Social origins of self regulated competence. *Journal of Educational psychology*, 3(3), 195-208.
- [29] Pintrich, P. R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulating learning in college. *Journal of Personality*, 6(2), 197-212.
- [30] Pintrich, S., & De Groot, E. V. (1990). Motivation and self -regulation learning components of classroom academic performance. *Journal of educational psychology*, 82, 33-48.
- [31] Rakes, C., & Dunn, E. (2010). The Impact of Online Graduate Students' Motivation and Self- Regulation on Academic Procrastination. *Journal of interactive online learni*, 9, 78-93.
- Academic Procrastination of Junior High School Students (Case study: District 4 of Tehran, Iran). *International Journal of Humanities and Cultural Studies*, 9(2), 1535-1525.
- [12] Maqableh, M., Raja, L., Quteshat, M., Masa'deh, F., Khatib, N., & Karajeh, M., (2015). The Impact of Social Media Networks Websites Usage on Students' Academic Performance. *Communications and Network*, 7(3), 159-171
- [13] Soleymani, M., Fallahzadeh Abarqouee, F., & Farokh, A. (2015). *The relationship between excessive use of mobile phones and procrastination among students*. Paper presented at the International Conference on Psychology and Educational Sciences. Advanced Institute of Science and Technology Kharazmi. Shiraz [In Persian].
- [14] Klingsieck, K. B. (2013). Procrastination. When good things don't come to those who wait. European Psychologist, procrastination tendency and writing success. *Personality and Individual Differences*, 3(5), 1549-1557
- [15] Capan, E. (2010). Relationship among perfectionism, academic procrastination and life satisfaction of university students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5(3), 1665-1671.
- [16] Solomon, L. J., & Roth blum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of counseling Psychology*, 3, 503-509.
- [17] Hill, M., Hill, D., Chabot, A., & Barrall, J. (1987). A survey of college faculty and student procrastination. *College Student Personnel Journal*, 12, 256-262.
- [18] Effert, B., & Ferrarie, J. (1989). Decisional procrastination: Examining personality correlates. *Journal of Social Behavior and Personality*, 56, 478-484.
- [19] Steel, P. (2007). The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological bulletin*, 133, 65-94
- [20] Ferrari, J. R. (1992). Psychometric validation of two procrastination inventories for adults: Arousal and avoidance measures. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 14 (2), 97-110.

[37] Wolters, C. A. (2003). Understanding procrastination from a self-regulated learning perspective. *Journal of Educational Psychology*, 9(5), 179-187.

[38] Van Eerde, W. (2000). Procrastination: Self-regulation in initiating aversive goals. *Applied Psychology*, 4(9), 372-389.

[39] Javadi, F., Hashemi Razini, H., & Hashemi Razini, S. (2015). Academic proclivity relationships with self-regulation learning strategies and academic achievement. *Quarterly Journal of Applied Psychological Research*, 3(6), 313-327 [In Persian].

[40] Pourkamali, A. (2013) *Relationship between document styles and self-regulation with students' educational neglect*. (Unpublished master's thesis), Islamic Azad University: Tehran [In Persian].

[41] Motiei, H., Heidari, M., & Sadeghi, M. (2012). Prediction of Educational Neglect Based on Self-Regulatory Components in First-Level Students in High Schools of Tehran. *Quarterly Journal of Educational Psychology*, 8(24), 49-70 [In Persian].

[32] Hosseinchari, M. & Dehghani, Y. (2008). Prediction of academic procrastination based on self-regulating strategies in learning. *Research Papers in Educational Systems*, 2(4): 96-136 [In Persian].

[33] Aliabadi, K., Rajabiyandehzireh, M., & Dortaj, F. (2017). A survey on The Relationship between the Use of Virtual Social Networks and Self-Regulated learning Strategies on Student. *Educ Strategy Med Sci*, 10(5), 345-357 [In Persian].

[34] Dabbagh, M. N. (2013). The role of social media in self-regulated learning the online. *Platform for Inderscience publisher's journal content*, 9(2), 324-356 [In Persian].

[35] Matzat, U. E., Vrieling, M. (2015). Self-regulated learning and social media-a 'natural alliance'? Evidence on students' self-regulation of learning, social media use and student-teacher relationship. *Learning, Media and Technology*, 41(1), 73-99.

[36] Behboud, M. R., & Behzadi Rad, F. (2014). Investigating the Relationship between Internet Addiction and Academic Achievement among Students in Hormozgan University. *Quarterly journal of BI management studies*, 2(8), 23-36 [In Persian]